

NOVÁ EVROPSKÁ KRAJNÍ PRAVICE: NÁVRAT A ZNOVUOŽIVENÍ KRAJNÍ PRAVICE V SOUDOBÉ EVROPĚ¹

Miloš Dlouhý

Shrnutí

Text se věnuje současnému trendu na evropské krajní pravici, kde se opětovně objevují proudy tzv. nové krajní pravice, které mají své kořeny v 60. letech 20. století. Výzkum je zaměřen na ideologii, taktiku a dlouhodobou strategii tohoto evropského hnutí. Autor také srovnává a konfrontuje jeho formální a neformální podobu. Součástí výzkumu je i dvouletý monitoring vybraných politických subjektů, který byl prováděn jako terénní výzkum přímo v Itálii a České republice. Celý text se opírá o hloubkové rozhovory s aktivisty, poznatky získané metodou zúčastněného pozorování a o kvalitativní analýzy osobních dokumentů, jako jsou manifesty a programatika evropských a českých aktivistických formací.

Klíčová slova: fašismus, systém, krajní pravice, Evropa, ideologie

Abstract

THE NEW EUROPEAN FAR-RIGHT: THE RETURN AND REVIVAL OF THE FAR-RIGHT IN CONTEMPORARY EUROPE

The text deals with the current trend of the European far right, where tides of the so-called new far right are re-emerging, which have their roots in the 60s. The research is focused on the ideology, tactics and long-term strategy of the European far right movement. The author also compares and confronts the formal and informal framework of this European movement. The research also includes the two-year monitoring of selected political entities, which was carried out as field research directly in Italy and the Czech Republic. The full text is based on in-depth interviews with activists, the method of participant observation and a qualitative analysis of personal documents such as the manifestos and programatics of European and Czech activist formations.

Keywords: fascism, ideology, system, far right, Europe

Úvod

Soudobá globalizace a tekutý věk nahrávají nástupu radikální a antisystémové pravice, která v národních státech Evropské unie využívá obratným způsobem politickou soutěž. Mimo zavedené radikálně pravicové politické strany se dostávají² do národních parlamentů i nové antisystémové politické projekty, které otevřeně dehonestují zastupitelský

-
- 1 Studie je publikována v rámci interního grantu VŠE IG204015 – Strategie a taktiky současné české krajní pravice: vzkříšení „černé internacionály“.
 - 2 Otevřeně antisystémové politické strany, které pronikly na národní a evropskou úroveň, jsou např. Zlatý úsvit, Lidová strana naše Slovensko nebo Hnutí za lepší Maďarsko.

systém liberální demokracie. Na druhé straně existují antisystémové pravicové formace, jejichž dlouhodobou strategií je spíše pronikání do vyšší stranické politiky, a to i přes zavedené politické strany.

Tato studie se věnuje tzv. nové pravici,³ jejíž kořeny nacházíme již na konci 60. let 20. století ve Francii a Itálii, kde právě dnes nalézá dostatek ideových příznivců. Mimo tyto země je významnou základnou nové pravice i Rakousko, kde mladý student politikologie Markus Willinger sepsal politický manifest Generace identity, spadající do ideologického světa tohoto pravicového proudu (Willinger 2013). Willingerův text byl publikován v roce 2013 a stal se posléze knižním bestsellerem, oslovujícím část evropské mládeže, která tento novodobý manifest uchopila jako možnou revoltu proti liberálním hodnotám svých vlastních rodičů. Hnutí nové evropské pravice se dnes již přetavilo do identitářských formací, jejichž členové prostupují i do větších politických stran, jako jsou francouzská Národní fronta a rakouská Strana svobodných občanů.

Motivem k sepsání této studie je badatelské vakuum, absence jakékoliv zevrubnější analýzy, která by alespoň deskriptivním způsobem popsala ideologii a taktiku těchto radikálních a antisystémových proudů dnešní evropské pravice, byť v italském a anglosaském prostředí byly sepsány důležité texty, jejichž obsah částečně rozebírá novou pravici (Cento 2009: 586-605; Bar-On 2013). Zároveň výzkum reflektuje českou scénu krajní pravice, která v tomto proudu nachází ideologickou a strategickou inspiraci. Nezanedbatelným důvodem je i již výše zmíněné pronikání těchto skupin do stranické politiky a možné bezpečnostní riziko, které může vyplývat z infiltrace a případných subverzních akcí, jichž se tyto skupiny mohou dopouštět.⁴

Metodologie a cíl

Soudobý výzkum krajní pravice se potýká s tím, že dostatečně nečerpá z prvotních pramenů. Předmětem zájmu jsou téměř vždy známější politické subjekty, a menší politické strany bývají opomíjeny. Četné případy historické, ale i ty soudobé ovšem prokazují, že z politických formací pohybujících se na politické periferii se mohou stát za určitých okolností i silné parlamentní strany. Výzkum by měl být tedy rozšířen i na méně známé organizace a politické strany krajní pravice (Mudde 2011). Badatelská činnost v prostředí radikálních a antisystémových politických stran, hnutí a formací skrývá četná úskalí, jako je konspirativní prostředí spojené s poměrně velkou nedůvěrou, ale samozřejmě i možná bezpečnostní rizika, která badatel ale musí předvídat, zejména na větších demonstracích, kde existuje možnost násilných střetů ze strany militantního aktivistického křídla. Rovněž tak je zde badatel vystaven desinformačním snahám aktivistů a pokusům o indoktrinaci.

Tento výzkum se opírá zejména o kvalitativní data, získaná z hloubkových polostrukturovaných rozhovorů s aktivisty,⁵ dotazníkových šetření a zúčastněného

3 Pierre Milza uvádí, že takto byl daný proud označen francouzskými novináři a tehdejší ideologové označení s výhradami přijali (Milza 2003).

4 Identitářské skupiny doposud organizovaly četné blokády a demonstrace proti Evropské unii, multikulturalismu a islamizaci Evropy.

5 Hloubkový rozhovor byl proveden s aktivisty z Generace identity: Adamem Berčíkem, Michalem Urbanem, Ladislavem Havlíčkem, Petrem Majerem a Barborou Vicenovou. Zaznamenané roz-

pozorování v roli úplného pozorovatele,⁶ které bylo prováděno v italském⁷ a českém prostředí⁸ současně radikální a antisystémové pravice. Časový rámec živého monitoringu počíná datem 30. 4. 2014 a končí dnem 17. 9. 2016. K francouzské scéně nové pravici dodala kvalitativní data Klára Poulová, která využila znalost prostředí z francouzské univerzity Science Po. Hloubkové rozhovory byly prováděny autorem tohoto textu se zástupci české formace Generace identity, jež je nezávislou pobočkou francouzské Génération Identitaire. Terénní výzkum v zahraničí byl veden v italském prostředí, a to s římským sdružením Comunità Militante Raido a politickým hnutím CasaPound Italia⁹ (Dlouhý 2015). Hloubkové rozhovory trvají v celkové nezkrácené stopáži 8,36 hodin.

Podstatnou součástí tohoto výzkumu jsou i jednotlivé dokumenty vybraných hnutí, spolků a politických stran, které jsou volně dostupné na sociálních sítích a internetových stránkách. Text rovněž využívá politické manifesty, jejichž ideový obsah formoval jednotlivé vlny nové pravice. Zejména jde o manifesty předních ideologů tohoto proudu Alaina de Benoista, Guillaume Faye, Markuse Willingra a Dominique Vennera, kteří patří k předním postavám nové pravice. Vybrané dokumenty jsou klíčové pro zhodnocení oficiální podoby tohoto hnutí, které je zde konfrontováno s politickou aktivistickou praxí, neboť ta bývá u krajní pravice v častém rozporu s její formální prezentací.¹⁰

hovory probíhaly: v Praze s Petrem Majerem, ve Veselí nad Lužnicí s Ladislavem Havlíčkem a konečně v Plzni s Adamem Berčíkem a Michalem Urbanem. Součástí studie je i jeden hloubkový rozhovor s Tadeášem Svobodou, bývalým aktivistou autonomních nacionalistů a v současné době aktivistou organizace Pro-Vlast.

- 6 Metoda úplného pozorovatele je založena na tom, že badatel je se skupinou spojen pouze prostorově a jeho identita jako pozorovatele je členům skupiny známa. Výzkumník může věnovat všechny svůj čas pozorování, ovšem jeho přítomnost může ovlivnit chování pozorovaných osob. Pozorovatel jako participant je už v užší sociální interakci se členy skupiny, ale nepředstírá, že je členem či zasvěceným (Disman: 304–310).
- 7 Autor participoval jako nezúčastněný pozorovatel na demonstracích CasaPound Italia či na akcích s otevřenou podporou CPI. Demontrace: Marcia per la famiglia, Piazza Mazzini 7. 6. 2014, Per i Marò, Piazza di Roma 12. 6. 2014, CasaPound in presidio contro Laura Boldrini – Roma Nord, Piazza Perin del Vaga 27. 6. 2014, Via Cavour 12. 7. 2014. Kulturní a sportovní akce organizované CPI: Dominique Venner „samurai d'occidentale“, Via Napoleone III, Roma, 21. 5. 2014, Festival di contro economia, Dialogo con il Blocco studentesco, Trento, 24. 5. 2014, Tana delle Tigri, International White Rex fight contest, via Monti della Fornesina 80, Roma, 30. 5. 2014. „Vzdělávací“ akce s podporou CPI: Comunità Militante Raido, Rigenerazione Evola, via Etiopia, Roma, 17. 5. 2014.
- 8 Sběr materiálu probíhal na demonstracích Praha – Václavské náměstí 17. 11. 2015, Praha – Vítězné náměstí 6. 2. 2016, Veselí nad Lužnicí 13. 3. 2016, Plzeň 16. 4. 2016 a Ústí nad Labem 30. 4. 2016.
- 9 CasaPound Italia je politickým hnutím, které zcela otevřeně čerpá z historického fašismu, leč využívá i některé ideology nové pravice, jejichž manifesty v určitých bodech konvenují i italským postfašistům. CasaPound Italia zde pouze dotváří pohled do zkoumaného proudu krajní pravice.
- 10 Antisystémová a radikální pravice volí takovouto taktiku zejména kvůli obavám z možného postihu státním aparátem, který může postihovat nenávislné projevy a propagaci hnutí.

První část textu se věnuje vymezení pojmu nové pravice a jejímu představení v historickém evropském poválečném kontextu, kam spadají její původní zakladatelské kořeny. Následné kapitoly směřují ke třem výzkumným otázkám. První výzkumná otázka se zaměřuje na vztah k systému, přičemž je využívána klasická definice od Giovanniho Sartoriho, rozebírající antisystémové pojetí politických stran, jež je zde nicméně vztaženo na politické hnutí (Sartori: 136–142). Měření antisystémovosti bude postoupeno kritériu vztahu k zastupitelské – liberální demokracii. Rovněž tak bude brána v potaz možná taktika, která umožňuje fungovat politické straně či hnutí v rámci systému volné politické soutěže.¹¹ Součástí této otázky je i podotázka, která hodnotí pojetí rasy a národa, neboť tyto znaky patří mezi hlavní atributy radikální a antisystémové pravice. Zároveň tento bod výzkumu slouží k ověření pojetí systémového zařazení nové pravice. U vymezení národa se autor drží klasických třídění, jež dělí pojetí národa na biologické, etnopluralistické, integrální a liberální – demokratické (např. Fredrickson 2003, Heywood 2008, Alter 1989).

Druhá výzkumná otázka se zaměřuje na strategii a taktiku tohoto hnutí. Především půjde o vysvětlení aktivistické bojové koncepce, jejíž součástí je pronikání do vyšší stranické politiky evropských politických stran. V tomto bodě se autor opírá o autentické prameny a dlouhodobý systematický monitoring soudobé radikální a antisystémové pravice. Strategie infiltrace do stranické politiky bude demonstrována zejména na francouzské Národní frontě.

Poslední výzkumná otázka rozebírá ekonomické vize. Jde především o makroekonomické pojetí a sociální otázku, která je stěžejním bodem výše zmíněných manifestů a programů. S tím souvisí i geopolitické představy o novém mezinárodním řádu. V této části jsou konfrontovány ekonomické teze nové pravice s výpověďmi získanými hloubkovými rozhovory s aktivisty, když odpovídali na jednotlivé výběrové otázky, které mohli případně sami doplňovat podle svých vlastních preferencí. Italští a čeští aktivisté dostali totožné otázky ohledně velikosti pravomocí státu a možné míry vlastnictví. První výběrová otázka spíše sleduje makroekonomické hledisko, jež je zde přizpůsobeno doposud okrajovému politickému proudu, který má svá specifika, neboť je příznačný pro politiku sociálního paternalismu.

- **Malý, ale výkonný stát; nízké daně.**
- **Silný a velký stát; vyšší daně pro bohaté.**
- **Silný a velmi velký stát, který díky podnikům pod státní kontrolou zajistí práci pro naše lidi.**
- **Stát je nefunkční umělá konstrukce, která není schopná zajistit blahobyt a bezpečí pro naše lidi**

11 Sartori tvrdí, že takováto politická strana může operovat uvnitř i vně politického systému, neboť zvolená taktika pro antisystémovou politickou stranu není až tak důležitá (Sartori 2005: 137–13). Politická strana může totiž za určitých podmínek přistoupit i na hru „kolaborace“ se systémem a z taktických důvodů se účastnit svobodné volební soutěže, kterou kvůli její demokratické podstatě soustavně neguje (Dlouhý 2015).

Druhá výběrová otázka má charakter otázky potvrzovací, kde jsem záměrně nastínil možnosti vlastnictví a účasti na řízení podniků. Výběrové otázky opětovně vycházejí z jednoduchých ideologických premis.

- **Zaměstnanci by měli mít zásadní podíl na řízení podniků.**
- **Základem při řízení podniků by mělo být rozhodování ředitelů a jejich národní a sociální uvědomělost a se zaměstnanci by měly být konzultovány pouze zásadní otázky.**
- **Vedení podniků by mělo být věcí pouze majitelů a ředitelů.**

V konečném sledu tento text usiluje o vyhodnocení ideologie nové pravice, a to podle společného jádra krajní pravice podle charakteristických rysů, jako jsou autoritářství, xenofobie, víra v silný stát nebo „šovinismus blahobytu“ (Mudde 2000).¹² V potaz bude bráno i zavedené kritérium italského politologa Franco Ferraresi, jenž radikální pravici či krajní pravici¹³ uchopuje jako kulturu autoritářství a hierarchie, kde je skrytě či otevřeně prosazována údajná přirozená nerovnost ve společnosti (Ferraresi 1984: 12–16). Pro anti-systémovou či extrémistickou pravici přidává Piero Ignazi dále znaky etnického exkluzionismu, odmítání univerzálního práva na svobodu a rovnosti a orientaci proti liberálnímu pluralistickému systému vlády a institucím (Ignazi 2003).

Poválečná revitalizace evropské krajní pravice: Vývoj nové pravice v Evropě

Poválečná krajní pravice byla jako celek silně zdiskreditována druhou světovou válkou, ale také svou meziválečnou činností, když se pokoušela nastolit autoritářské a totalitní režimy po celé Evropě¹⁴. Evropské katedry, kde byla hlavním kurikulem eugenika a rasová nauka, byly s definitivní platností rozpuštěny. Původní neofašistické a neonacistické politické strany působily v ilegalitě nebo zakládaly nové politické projekty, které se pokoušely z taktických důvodů distancovat od nacismu a fašismu. Původní fašistická ideologie, jež ovlivnila jednu generaci, tak měla být navždy zavržena.

Nicméně dobová evropská realita ukázala přizpůsobivost tehdejších bývalých nacistických a fašistických funkciónářů. Ihned po válce vznikaly nové politické subjekty, jejichž ideologický aparát se nápadně podobal fašistickým hnutím. Rovněž tak v jižní Evropě až do poloviny sedmdesátých let existovaly autoritářské režimy, které částečně vyrostly z fašistické teorie nebo byly v meziválečném období přímo podporovány nacistickým Německem a fašistickou Itálií. Zejména frankistické Španělsko se po druhé světové válce stalo doslova rejdištěm bývalých nacistů, kteří se v tomto autoritářském režimu zabydleli a stali se sponzory nově vznikajících hnutí (Lee 2004; Milza 2005). Neméně

12 Mudde zároveň píše o stranách radikálně populistických. Cas Mudde si všímá, že pouze u těchto pěti rysů krajní pravice panuje shoda v rámci širší badatelské obce, kterou Mudde porovnával v rámci dvaceti šesti teoretických definic.

13 U některých badatelů jsou radikální a krajní pravice terminologická synonyma.

14 Viz publikace Diktatury v rukavičkách, která představuje autoritářské režimy v meziválečné Evropě (Hlavičková et al. 2003).

důležitou roli zde sehrával i kult významných fašistických a nacistických ideologů a kolaborantů, jakými byli např. Otto Skorzeny a Leon Degrelle (Lee 2004).

V šedesátých letech nastupuje generace mladších aktivistů, kteří se pokoušejí rehabilitovat myšlenky vůdcovství, biologického pojetí rasy a národa nebo organického vedení společnosti. Historik Pierre Milza definuje tehdejší přicházející novou pravici jako přesvědčené třicátníky, kteří se domnívali, že neúspěch poválečné krajní pravice je způsoben zejména prohrou na ideologickém poli. Milza tvrdí, že poválečná krajní pravice po válce nic zajímavého nevyprodukovala. „*Procházela se uprostřed hřbitova idejí. Přezývovala staré formule a kochala se starými dobrými časy za tlumeného svitu romantických pochodní. Její skeletické legie drásal nejasný pocit, že se vede anachronická diskuze. Byli neo-něco: neonacionalisté, neofašisté, neomonarchisté či od všeho trochu, a přitom zcela jistě vnímali, že se svět změnil a že asi nastal okamžik vymyslet cosi nového*“ (Milza 2003: 204–206).

Příležitost pro revitalizaci dostává evropská nová pravice v šedesátých a sedmdesátých letech, když se snaží čím dál více vymezovat proti nastupujícímu levicovému radikalismu. Ideologové jako Alain de Benoist a Dominique Venner usilovali o změnu taktiky na krajně pravicové scéně, která měla působit především na ideologickém a kulturním poli. „*Kulturní revoluce naruby, chceme-li, přivlastňující si Gramsciho v zájmu vítězství idejí jeho protivníků.*“¹⁵ Do jisté míry se tito pravicoví intelektuálové pokoušejí přejmout ideje kulturní revoluce od tehdejší dobové radikální levice (Milza 2003; Ignazi 2003). Aktivismus krajní pravice se chtěl definitivně odstříhnout od pochodů černých košil za svitu plápolajících pochodní.

Významným počinem pro tuto scénu bylo založení Sdružení pro výzkum a studium evropské civilizace (dále GRECE), které sdružovalo většinu důležitých krajně pravicových osobností. Organizace vzniká na konci šedesátých let ve Francii a je i jakousi konzervativní reakcí na tehdejší dobové události. GRECE mělo především působit na kulturním a ideologickém poli a zaměřovalo se na publikování a veřejné přednášky. Texty a projevy z repertoáru GRECE pranýřovaly liberální a levicové hodnoty francouzského republikánství, údajnou přílišnou rovnost ve společnosti a imperialismus Spojených států amerických. Na druhé straně usilovaly o rehabilitaci sociálního darwinismu, vůdcovství, etologie a eugeniky (např. Venner 2012; Faye 2016; Milza 2005). Mimo Francii se dařilo ve stejné době obnovenému pravicovému radikalismu i v Itálii, kde se mladá generace mohla opírat o texty Julia Evoly. Jedním z nejvýznamnějších představitelů samotné této generace byl pak Franco Freda. Ten otevřeně nabádal ke zničení liberální demokracie, kterou nazýval demokracií zvrácenou a dekadentní, demokracií buržoazní, jejíž charakter připisoval historické době osvícenství. „*S osvícenskou Evropou nemáme nic do činění. S demokratickou a jakobínskou Evropou nemáme nic společného. S merkantilistickou Evropou, s Evropou plutokratickou kolonialismu: nic nesdílíme. Židovské nebo požidovštěné Evropě se leda pomstíme.*“ (Freda 2014: 19). Publikace Franca Fredy nabádaly k násilné politické praxi a jeho pravděpodobně nevýraznějším dílem bylo v tomto směru Rozmetání systému. Freda nepochybně inspiroval další aktivisty k násilné, anebo přímo teroristické činnosti a sám Freda byl za násilné akce několikrát uvězněn. Na podobném principu jako GRECE fungovala v Itálii organizace Centro studi

15 Text převzat z publikace Evropa v černých košilích (Milza 2005: 204).

Ordine Nuovo / Nový řád,¹⁶ která se ale mimo teoretické a publikační zázemí věnovala i přímé násilné akci. Nový řád se snažil o vytvoření elitní pravicové organizace, jež bude disponovat odhodlanými vojáky ochotnými bojovat za svou ideu. Organizace měla být pouze pro vybrané elitní aktivisty a neměla se stát masovou záležitostí. Militantní formace tohoto sdružení se podílely na teroristických¹⁷ útocích v sedmdesátých letech, kdy Itálie byla téměř paralyzována teroristickou činností, která vyvrcholila útoky v Miláně a Bologně. Organizace byla v roce 1973 rozpuštěna italským soudem, ale její členové dále působili v politickém podzemí. (Cento 2007: 7–120).

Po dočasné odmlce v letech devadesátých přichází v posledních dvou dekadách opětovný rozmach tohoto ideologického proudu. Jednak jsou zde ještě starší aktivisté jako Alain de Benoist a Dominique Venner, jednak i generace mladších aktivistů, narozených v letech devadesátých a čerpajících z ideologického aparátu nové pravice. V roce 2000 vydává Alain de Benoist klíčový dokument tohoto hnutí, jehož obsah nesmlouvavým způsobem zúčtovává se současným systémem a staví organické pojetí státu proti systému politických stran. „*Demokracie není ani stát politických stran, ani soubor procedur liberálního právního státu, ale především režim, v němž je suverénem národ. Není založena na nekonečné diskusi, nýbrž na lidové kontrole rozhodnutí, které se dotýkají obecného blaha. Národ může svoji suverenitu přenést na vůdčí politické síly, které zmocňuje /deleguje/, jednají-li ovšem v jeho prospěch. Právo většiny neznamená, že by pravda vyplývala z většího počtu; je to jen technika umožňující zabezpečit maximální shodu mezi národem a jeho vůdci.*“ (Benoist 2000: 19). Manifest Alaina de Benoista měl velký vliv na rodící se francouzské identitární formace, které se rebelským étosem spojeným s kultem mládí vymezují proti systému a vnášejí do veřejného prostoru nové formy aktivismu. Po vydání Manifestu nové pravice se významněji prosazují skupiny, které se označují už jako identitářské hnutí.¹⁸ Rozmach pokračovatelů nové pravice přichází s publikací rakouského studenta Markuse Willingera. Markus Willinger v roce 2013 sepsal knihu s názvem Generace identity – Vyhlášení války osmašedesátníkům, kde vyzývá k revoltě proti soudobému uspořádání, jehož základy spatřuje v revolučním roce 1968. Manifest je velkou žalobou předchozí generace rodičů a prarodičů Willingerových vrstevníků, kteří měli údajně hodnotově definovat současný stav společnosti, nastavený v neprospěch těchto mladších. „*Vydali jste nás napospas světu, vykořeněné a dezorientované, bez toho abyste nám řekli, kam jít, kterým směrem vedou naše cesty. Zničili jste nám všechny možnosti, abychom mohli najít svůj směr. Zničili jste Církev, a proto teď jen málo z nás hledá útočiště*

16 *Centro studi Ordine Nuovo* vydávalo především eseje Julia Evoly. Mezi významné neofašistické aktivisty, kteří byli v organizaci činní, patřil i neofašistický filosof Franco Freda. Evolova filosofická díla měla např. značný vliv na francouzskou a španělskou krajní pravici (Milza 2005, Milza 2003: 89–113, Gaddi 1974: 3).

17 Násilná epocha byla známá jako „*Stragismo*“ a spojena s bombovými útoky převážně neofašistických aktivistů od šedesátých až do poloviny let osmdesátých minulého století. K největším masakrům došlo v Miláně 1969 a v roce 1980 na vlakovém nádraží v Bologni, kde nastražená bomba zanechala 80 mrtvých a desítky zraněných Italů (Gaddi 1974: 15–50; Cento 2007).

18 Bloc identitaire byl založen v dubnu 2002 ve Francii. Formace se zformovala okolo několika členů dříve zrušené strany Unité radicale která byla obviňována z rasismu, diskriminace, antisemitismu a podněcování k nenávisti. Po pokusu o atentát na tehdejšího prezidenta Chiraca jedním ze sympatizantů Unité radicale bylo hnutí zakázáno (BI 2014; Mestre 2014).

v ruinách tohoto společenství. Znehodnotili jste stát, a tak nikdo z nás mu již více nechce sloužit. Rozbili jste rodinu. Naše domácí idyla upadla do rozvodů, konfliktů a násilí. Podrobili jste lásku banalizující dekonstrukci, a tak namísto hlubokých pout přetrvávaly jen zvířecí pudy. Zruinovali jste ekonomiku a jako dědictví nám zanechali horu dluhů. Vaše multikulturní společnost pro nás neznamená nic, jen nenávisť a násilí.“¹⁹ Manifest, jehož text byl již přeložen do několika světových jazyků, se stal téměř nezbytnou literární součástí „nové“ nastupující – identitářské pravice, která v něm nachází i vysvětlení nynější zvýšené nezaměstnanosti mezi mladými v západní Evropě. „Mohli jste dokončit svá studia s bezpečným vědomím, že pokud máte v ruce jakýkoliv diplom, nemusíte se bát o práci. My máme kolikrát dva tituly, a říkáme si, že jsme šťastlivci, když najdeme po škole práci na záskok. Zase platíme za vaše chyby.“ (Willinger 2013: 42).

Vývoj zkoumaného proudu má stále dynamický ráz, což je dobře patrné na posledním velkém manifestu Markuse Willingera, když obsahem tohoto textu nadchl novou generaci krajní pravice po celé Evropě, a to včetně České republiky, kde vznikla stejnojmenná formace Generace identity, jejíž přímé akce se dostaly i do českého mediálního prostoru (GI 2014; GI 2016a).

Odbojová pozice proti systému: Národ, rasa a organická společnost

Hlavní ideologové a členové živých organizací jsou ve vzájemné shodě ohledně systému liberální demokracie, kterou považují za otevřeného nepřítele a nenacházejí zde ani žádné dílčí kladné rysy, jež by mohli za určitých okolností vyzdvihnout. Soudobé režimy liberální – zastupitelské demokracie jsou prohlášeny za jejich otevřené nepřátele (např. Faye 2016; Berčík; Antonio 2014; Raido 2014). Liberální pojetí společnosti je shledáváno jako škodlivé, a dokonce nebezpečnější než jiné ideologie, jako jsou komunismus a anarchismus.²⁰ Publicista a ideolog Guillaume Faye tvrdí, že západní demokracie jsou ve skutečnosti jen totalitní oligarchií nového typu. „Soft-totalitarismus se šíří, pochopitelně pod pláštěm ‚demokracie‘. Politické spektrum stran v Evropě nepřesvědčivé majority i nicotné opozice se podobá jednotné straně, která víceméně (nehledě k nepodstatným nuancím) vyznává tutéž ideologii.“ (Faye 2016: 40). Liberalismus a moderní představa společnosti se dostávají na prahy za údajné úmyslné ničení tradičních vazeb ve společnosti. „Liberalismus ve snaze ‚osvobodit‘ člověka vytrhl jedince z přirozených vazeb, tedy z rodiny, místní komunity, cechu, národa či civilizace.“ (GI 2016b). Typickým rysem pro identitární formace je i úplné odcizení od materialistických hodnot a konečné odmítnutí moderního pojetí společnosti. „Je nám bytostně cizí idea moderní společnosti tvořené abstraktními jedinci bez původu, jejichž jediným pojátkem jsou ekonomické vztahy, respektive snaha těchto atomizovaných jedinců o zajištění optimálních osobních a ekonomických podmínek.“ (GI 2016b) Lidská práva jsou vnímána jako dekadentní, ale i jako údajná ideologická zbraň na oponenty systému a rovněž tak za „hlavní nástroj v arzenálu moderní ideologie pokroku a individualistického, rovnostářského myšlení, zároveň prostředek ke zničení práv národů a k zavedení ideové policie ve společnosti“ (Faye 2016: 155). Příznivci a členové jsou nesmlouvavými oponenty systému a nepřijímají tradiční

19 Zkrácená část hlavního manifestu od Markuse Willingera (Willinger 2013: 19–23).

20 Ideové proudy na krajní pravici považují většinou ideologie komunismu a anarchismu za své úhlavní nepřátele.

opoziční roli, neboť celý nastavený systém a politický režim považují za již nereformatelný (Berčík 2016; Urban 2016; Raido 2014). Liberalismus, jako hlavní nepřátelská ideologie, má již prostupovat do všech sfér lidské společnosti. „*Nejprve musíme poznat skutečného nepřítele. Tím je liberalismus, jehož celosvětovou imperiální agendu prosazují Spojené státy a jejich spojenci. Cílem je stvořit atomizovanou, globální konzumní společnost, požitky naplněný palác s policejním dozorem. Nepřítelem je systém v celé své síle – impérium, sestávající z těch, kdo ovládají vládu, korporace, média a akademické instituce napříč zeměkoulí.*“ (Montsalvat 2014).

Budoucí režim má být postaven podle vzoru antických a germánských společností, které mají reprezentovat kvalitativně vyšší demokracii. „*Naše pojetí demokracie je blízké původnímu, starořeckému konceptu vlády demů či podobným principům obsaženým v tradicích starých Slovanů či Germánů, naopak se vzdaluje současné liberální demokracii.*“ (GI 2016b). Propagandistické texty vybraných organizací z Francie, Itálie a České republiky operují s pojmem organické „demokracie“, jakožto alternativou k současnému systému a politickému režimu (Raido 2014; Generace identity 2016b; CasaPound Italia 2014). Forma předpokládané organické „demokracie“ má být postavena na biologickém základě, kde nebude pro jiné rasy a etnika místo. Organická „demokracie“ může být možná pouze v čistě homogenním národě, kde se jednotlivci a skupiny musí přizpůsobit zájmům národa, jakožto organické pospolitosti. „*Organická demokracie nehájí jen bezprostřední zájmy obyvatelstva, nýbrž musí mít na zřeteli i dějinný osud národa, a dbát proto o jeho paměť i vývoj příštích generací, včetně imperativu suverenity a nezávislosti a také zvěčnění kolektivní, biologické – kulturní identity.*“ (Faye 2016: 92) Guillaume Faye dále stanovuje základní rysy organické „demokracie“, jako jsou princip etnické homogeneity, princip priority vůle národa, princip aristokratického výběru (meritokracie) a princip dějinného osudu (Faye 2016: 92).

Další přední osobnost nové pravice Dominique Venner přidává k organické demokracii vlastnosti, jichž bude zapotřebí pro vybudování nového režimu. „*Svět se nepodvoluje systému, ale vůli. Nemusíte hledat systém, ale vůli. Základní struktura státu musí být samozřejmě ustavena na některých vedoucích principech: autoritě, kontinuitě, síla jeho vytváření spočívá v kolegiální formě; musí stavět na hierarchické organizaci politických kádřů, podporovaných skutečně lidovou reprezentací profesí a regionálních společenství schopných promyslet své vlastní problémy*“ (Venner 2013: 9). Venner připojuje ještě zásadní podmínku pro fungování nového společenství, když připomíná, že bude třeba nejdříve „*zocelit muže, na kterých bude společnost a budoucnost civilizace záviset*“ (Venner 2013: 9).

Všichni vybraní respondenti a hlavní ideologové nahlíží na lidskou společnost optikou sociálního darwinismu. Vztahy mezi národy jsou prý tradičně nepřátelské nebo soupeřící. Evropské národy spolu sice vždy soupeřily, ale jejich síly by se měly za dané situace sjednotit, neboť pouze takto si mohou uchovat vlastní identitu. Podobné vztahy jsou aplikovány i na společnost, kde se mají chopit moci jenom přirození vůdci, kteří obstojí v přirozeném výběru. Organická „demokracie“ rovněž tak počítá s novou formou privilegiovaného parlamentarismu, vystavěného na profesních syndikátech, které mají přinést kýženu sociální syntézu ve společnosti. Program na výstavbu tohoto modelu může být prý čerpán z historické praxe od italské Veronské charty přes syndikalistické plány fašistického filosofa Giovanniho Gentila až po Zelenou knihu Muammara Kaddáfího (Raido 2014; Antonio 2014; Havlíček 2016; Urban 2016; Berčík 2016).

Organický režim může fungovat pouze na výlučném biologickém základě, kde je národ představován jako exkluzivní společenství krve, kam nelze vstoupit, ale ani z něho vystoupit.²¹ Nový režim bude prý fungovat pouze a jen v homogenní podobě. Ideologové jako Alain de Benoist částečně připouštějí možnou segregaci v rámci jednoho státu, kterou nazývají etnickým komunitarismem. Nicméně tento názor se střetává s ostrou kritikou od jiných významných ideologů (Faye 2016). V celém hnutí nové pravice převažuje premisa o etnopluralistickém pojetí národů. Národy mají zůstat navzájem před sebou uzavřeny, aby si zachovaly svou biologickou jedinečnost. Etnická či rasová hygiena národů je přirovnávána k ekosystému planety a jsou zde nacházeny paralely s druhovou rozmanitostí. „Systémoví antropologové dneška pro změnu popírají vazby mezi biologickým původem, identitou a kulturou. Sám přívlastek ‚etno‘ je pro ně nežádoucím. Jsme pro zachování biodiverzity. Trvalo mnoho let, než se lidé nechali poučit o ekologii a jejím významu pro fyzické zdraví člověka. Ted' se zase musí naučit chránit sami sebe.“ (GI 2013a).

Protisystémová pozice je zcela otevřeně deklarována, jak u hlavních ideologů, tak u českých a italských respondentů, kteří neshledávají na současném systému a politickém režimu žádné klady a usilují o podstatnou či zásadní změnu, která bude odrážet organické – homogenní pojetí národa, jež bude postaveno na korporátním systému profesních syndikátů. Činnost proti současné formě liberální – zastupitelské demokracie je vedena z disidentských – odbojových pozic. Příznačným rysem je i vnášení antisystémové ideologie do veřejného prostoru, přičemž její dílčí znaky odkazují na italský fašismus a rasové teorie z 19. století.

Aktivistická koncepce: Politika „entrismu“ v politické praxi

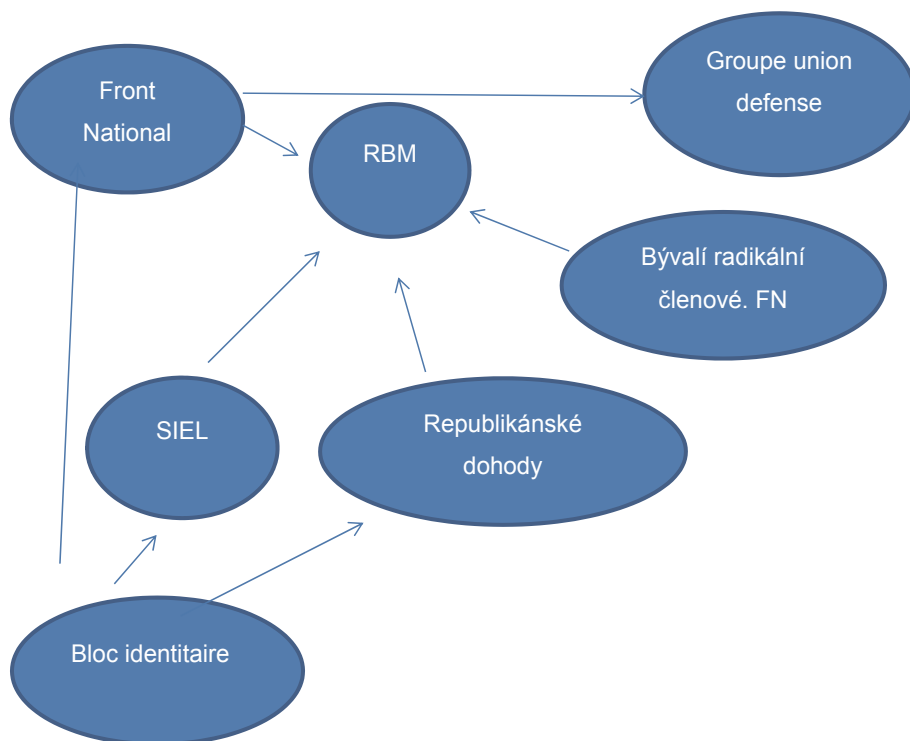
Politická praxe nové pravice se má zaměřit na ovládnutí kulturního pole a snahu o prosazení ideologických kádru²² na přední politické pozice ve státech (Milza 2005). Aktivistická strategie se vzdává velkých pochodů na „Řím“ a násilných převratů, neboť to je v současné době považováno za kontraproduktivní (Venner 2012). Alain de Benoist představuje metapolitiku, jako politiku jinými prostředky, která „spočívá jen na zjištění, že v kolektivním vědomí, a vůbec v celé historii lidstva, hrají ideje rozhodující roli“ (Benoist 2000). Pojem metapolitika patří k nejdůležitější výbavě slovníku všech zmíněných ideologů, pro které je zásadním aktivistickým nástrojem. Metapolitika má mít schopnost přivlastnit si mysl obyvatelstva a metapolitická agitace usiluje o „vzdělání“ elit. Metapolitika ale má být pouze doplňkem přímé akce. „Zabývat se metapolitikou znamená nechat do společnosti proudit ideje, myšlenkové postoje a kulturní hodnoty s cílem vyvolat hlubokou politickou změnu.“ (Faye 2016: 165).

Mladá aktivistická generace nástupců nové pravice se dnes rekrutuje převážně z tzv. identitárních formací, odmítajících jakoukoliv stranickou politiku. Agilní identitáři sice usilují o nekonformní přístup s rebelských étosem, ale rovněž tak se pokoušejí infiltrovat do větších politických stran krajní pravice, kde by mohli prosazovat svou politickou strategii. Francouzská národní fronta v čele s Marine Le Penovou se sice pokouší o politiku „odděbelštění“, ale skupiny antisystémových mládežníků se přes spleť strukturu

21 K biologickému pojetí národa více (Fredricson 2003).

22 Politika entrismu pochází původně z komunistické taktiky, která nabádala své členstvo, aby vstupovalo do sociální demokracie a buržoazních politických stran.

dostávají i dovnitř francouzské Národní fronty. Takovým uskupením je např. Bloc identitaire, jenž se zformoval ze skupiny Unité radicale (Bloc identitaire 2014). Dalším uskupením jsou Republikánské dohody (ER), které byly založeny bývalým „frontařem“ Jacquesem Peyratem, který je mimo jiné také ve spojení s Philippem Vardonem (Blok Identity / Generace identity).²³ Na stranické kandidátky se příznivci a členové identitářů dostávají i přes mládežnickou frakci Front National neboli Front National de la Jeunesse (FNJ) a zároveň na kandidátce pod hlavičkou koalice Rassemblement Bleu Marine (Bloc identitaire 2014). Pronikání a vstupování mládežnických formací ze skupiny Bloc identitaire ukazuje sestavené schéma (viz níže).²⁴

V rámci taktického boje a metapolitické strategie je téměř upuštěno od tradičních demonstrací a skupiny se snaží oslovovat veřejnost přes přímé akce, blokády a alegorické pochody, jejichž cílem je oslovit mladší publikum a získat si na svou stranu alespoň část veřejnosti. Za pomoci blokád či alegorických představení jsou do veřejného prostoru

23 Philippe Vardon a Jean-David Cattin byli pozváni českou pobočkou Generace identity přednášet v Praze. Příjezd francouzských aktivistů do Prahy byl obšírně popisován v Mladé frontě a příjezd čelních představitelů francouzské krajní pravice se setkal s kladným ohlasem napříč celou scénou české antisystémové a radikální pravice (např. Národní myšlenka 2014; Revolta 2014).

24 Další skupiny uvedené ve schématu jsou Souverainete, Independance et Liberté (SIEL), Rassemblement Bleu Marine (RBM). Schéma sestavila pro účely této studie kolegyně Klára Poulová.

nenápadně vnášeny dílčí propagandistické prvky nové pravice, jako jsou představy o biologickém národnostním státě, organické „demokracii“ a údajně dané zákonitosti sociálního darwinismu ve společnosti.

Ekonomický model a geopolitická vize: Autarkie, organické hospodářství a evropská říše

Neoliberální či liberální pojetí ekonomiky je u nové pravice představováno jako protinárodní nástroj současných elit, jehož mají využívat proti národům a regionálním celkům. „*Není možné liberalismus odmítnout na poli politickém a akceptovat liberalismus ekonomický, jak to činí dnešní pravice, anebo naopak, jak to činí dnešní levice*“ (GI 2013b). Globalizace a hlubší ekonomická integrace jsou vnímány jako škodlivé, neboť mají mít zničující dopady na lokální ekonomiky, které jsou v prostředí tohoto proudu ekonomickou alternativou. S tím souvisí i kritika globálního kapitalistického systému, jehož dopady v prizmatu zkoumaných skupin poškozují národy a jejich suverenitu.

Alternativní ekonomický řád má fungovat na principech autarkie, kde ekonomika musí sloužit národům, a ne podporovat globální kapitál (Raido 2014; Berčík 2016; Havlíček 2016).²⁵ Autarkie je představována jako hlavní pilíř zamýšleného organického hospodářství, o které se má budoucí politický režim opírat. „*Prostorově orientovaná autarkie usiluje, proti dogmatu volného obchodu v kapitalistickém a globalizovaném světě, uspořádat světové hospodářství do nezávislých autocentrických velkoprostorů.*“ (Faye 2016: 81). Využívaný termín organické hospodářství se objevuje ve všech dokumentech a programech zkoumaného proudu krajní pravice (např. GI 2013b; Raido 2014; Faye 2016). Italští a čeští respondenti se shodují na určitých obrysech budoucího politického režimu a jeho hospodářské politiky. Členové organizací a formací Raido, CasaPound Italia a Generace identity se ve svých odpovědích shodně přiklonili k takové možnosti, kde „*silný a velmi velký stát, díky podnikům pod státní kontrolou, zajistí práci pro naše lidi*“ (Raido 2014; CasaPound Italia 2014; Urban 2016; Berčík 2016; Havlíček 2016). Pro respondenty je důležitá politika sociálního paternalismu, která zaručí sociální benefity pouze pro členy národa, jenž je zde definován na biologickém základě. Sociální politika v organickém hospodářství může být přerozdělována přes profesní syndikáty, jejichž zástupci budou tvořit politický sněm nového politického režimu (Raido 2014; CasaPound Italia 2014; Berčík 2016).

Globální povaha kapitalismu má být redukována, s tím, že vlastnictví výrobních prostředků bude zachováno jako nesmazatelná hodnota. Aktivisté v hloubkových rozhovorech zvolili odpověď, že „*základem při řízení podniků by mělo být rozhodování ředitelů a jejich národní a sociální uvědomělost a se zaměstnanci by měly být pouze konzultovány zásadní otázky*“ (Raido 2014; Berčík 2016; Havlíček 2016). Majitelé i ředitelé podniku musí mít tedy alespoň pronárodního smýšlení, danit v daném státě a minimálně konzultovat svou firemní politiku se zaměstnanci. Nepřijatelné je však jakékoli spolurozhodování, neboť vedení podniků stále zůstává pouze věcí majitelů a ředitelů. Organické hospodářství vychází podle Guillaume Faye ze zásady, že „*ekonomika musí fungovat jako živoucí, vyvážený, hierarchicky členěný, političnu podřízený organismus, ne jako chladný mechanismus poslušný socialistických dogmat nebo krátkozrakého kapitalistického, na profit orientovaného myšlení*“ (Faye 2016: 184).

25 Tento argument vychází z textu Podstata fašismu od italského historika Giorgiho Locchi, na kterého aktivisté „nové“ krajní pravice často odkazují (Locchi 2011).

Ekonomický geopolitický plán nové pravice se má zakládat na spolupráci evropských národů, od Atlantiku až po Vladivostok. Evropské národní státy mohou spolupracovat v rámci silné Evropy, která bude zahrnovat i Ruskou federaci. Rusko je považováno za pevnou součást Evropy národů, která má být v podobě Eurasie mocným geopolitickým celkem. „*Skutečnou jednotu hlavních součástí Eurasie – Ruska a Evropy – může přinést pouze úplné přiznání nepomíjející hodnoty jak ruské, tak evropské kultury a také přiznání jejich hluboké esenciální jednoty zakládající se na hodnotách křesťanství*“ (Pankin 2016). Naopak, Spojené státy americké jsou v pozici hlavního soupeře a nepřítele, jehož údajný dlouhodobý záměr je znemožnit vzniku Eurasie „*Poté co se pustily (USA) do série agresivních geopolitických válek, se pokusí o cokoliv, aby obklíčily Čínu a Rusko a aby prosadily transatlantickou dohodu o „volném trhu“, jež má za cíl odříznout Evropu od Ruska a kontrolovat ceny ropy. Vše se navíc bude odehrávat s jejich navyklou brutalitou podle hesla: „Pokud nejste naši vazalové, jste proti nám.“*“ (Benoist 2015). Guillaume Faye jde ještě dále, a to když tvrdí, že životní prostory na zemi a na moři tvoří dnes, víc než kdy dřív, stěžejní bod světové politiky. Faye ve svém manifestu také rozvádí svou vizi tzv. Evrosibiře, kterou představuje jako „*osudový prostor spojených evropských národů od Atlantského oceánu až k Tichému oceánu, pečetící historické spojení západní a střední Evropy s Ruskem*“. Evrosibíř má být novou evropskou říší a „*pevností nás všech, náš společný dům, největší expanze a přirozená manifestace „Evropské říše.“*“ (Faye 2016: 111).

Závěr

Zkoumaný proud krajní pravice, který se sám již označuje jako nová pravice, je se soudobým systémem liberální demokracie v příkrém rozporu. Současná zastupitelská liberální demokracie je označována jako protinárodní a má být nahrazena údajně kvalitativně vyšším systémem tzv. „demokracie“ organické, jejíž obsah je často čerpán z historických fašistických a integrálně konzervativních režimů. Alternativní společenský řád se má opírat o velmi silný stát s korporativním „parlamentarismem“, jehož obyvatelstvo bude biologicky homogenní a bude moci čerpat sociální benefity výlučně na základě biologické totožnosti. Národ je v tomto biologickém pojetí otevřeně deklarován jako exkluzivní spolek, do kterého nelze vstoupit, ale ani z něho nelze vystoupit, neboť je zde národ determinován metaforou společné krve. Někteří ideologové, jako Alain de Benoist, se opírají o etnopluralistické hledisko a připouštějí možnost etnické segregace v rámci jednoho státního celku. Myšlenka etnické segregace je ve slovníku identitárních skupin představována jako komunitarismus.

Vztahy ve společnosti a národy jsou vnímány nesmiřitelnou optikou sociálního darwinismu a etologie, což se promítá i do představ o novém politickém režimu, který má být založen na vůdcovském principu elit každého národa. Na společenství národů je nahlíženo jako na živoucí organismus, s požadavkem na globální biodiverzitu ras a etnik, což je vyjádřeno manifestačním sloganem práva na odlišnost. Rasová a etnická odlišnost je zde však podmíněna rasovou hygienou v rámci organické „demokracie“.

Geopolitická strategie je postavena na velkém evropském celku, Eurasii či Evrosibiři, která se má takto stát nemocnější velmocí. Spojené státy americké jsou definitivně vyloučeny z evropské spolupráce jako věčný soupeř a nepřítel, jehož dlouhodobý úmysl je údajně znemožnit užší vztah mezi Ruskem a Evropou. Na ekonomické bázi mají evropské regionální ekonomiky založené na autarkii vzájemně spolupracovat. Třídním konfliktům ve společnosti má být předcházeno díky profesním a zaměstnaneckým syndikátům,

které vycházejí z korporativismu autoritářského typu nebo také syndikalistických pokusů Muammara Kaddáfího (např. Urban 2016; Faye 2016).

Aktivistická strategie a taktika vychází z koncepce metapolitiky, přímé akce a alegorických blokád a průvodů. Velké demonstrace a pochody jsou doposud odmítány, s tím, že je třeba nejdříve ideologicky indoktrinovat a být vítězem i na poli kulturním. Inspirace je hledána i u levicových intelektuálů, jako byl Antonio Gramsci. Rovněž tak infiltrační taktika politického entrismu je s dílčími úspěchy přejímána od historických komunistů, když je aplikována na současné francouzské podmínky.²⁶ Nová pravice se od té historické krajní liší jazykem, ale i celkovým „image“ a vystupováním, když se snaží distancovat od svých předchůdců. Fašistický revizionismus je spíše okrajový a je vnímán jako kontraproduktivní.

Politický proud nové pravice vykazuje všechny znaky antisystémového pojetí a reprezentuje ideologii otevřeně nepřátelskou k liberální demokracii. Ekonomické vize a představy o politickém režimu přebírá ve velkém od fašistických filosofů a politiků. Z historického fašismu si vybírá i dílčí prvky, které chce posléze aplikovat na vlastní režimy. Nicméně odmítá fašistickou expanzi a fašistický boj o moc. Fašistickou politiku přesto chápe jako užitečnou v daném dobovém kontextu. Politicky se inspirované také u integrálně konzervativních teoretiků v jejich tradicionalistickém pojetí společnosti. Podle autora by nebylo prozíravé označit hnutí nové pravice jednoduše za neofašisty, ale zároveň je třeba obezřetně vycházet ze současné reality, jež produkuje revitalizované proudy antisystémové pravice, jejichž ideologický repertoár nepochybně čerpá z historických příkladů, ačkoli metody oslovování veřejnosti a politická agenda se přizpůsobují současnému nastavení postmoderní evropské společnosti. Celé hnutí lavíruje na pomezí integrálního konzervatismu a fašismu, jejichž ideologický záběr byl ale historicky vždy ve vzájemné konfrontaci a jednotě.

Literatura

Pramenná literatura

- BENOIST, Alain. (2000). *Manifest*. [on-line] 2000. [vid. 19 září 2016]. Dostupné z: http://pro-local.cz/wp-content/uploads/2014/06/manifest_nova_pravice_v_roce_2000.pdf.
- BENOIST, Alain (2015). *Bod obratu?* [on-line]. 28. dubna 2015. [vid. 1. září 2016]. Dostupné z: <http://deliandiver.org/2015/04/bod-obratu.html#more-9577>.
- Bloc identitaire (2014). *Contre l'euro ou contre l'islam : lutte d'influence chez les jeunes FN*. [on-line]. 17. dubna 2014 [vid. 21. září 2016]. Dostupné z: <http://www.bloc-identitaire.com/actualite/3101/contre-euro-ou-contre-islam-lutte-influence-chez-jeunes-fn>.
- MESTRE, Abel; MONNOT, Caroline (2014). *Le FN et les radicaux: « Je t'aime, moi non plus*. [on-line]. 19. prosince 2014 [vid. 3. ledna 2017]. Dostupné z: <http://droites-extremes.blog.lemonde.fr/2014/12/19/le-fn-et-les-radicaux-je-taime-moi-non-plus/>.
- Délský potápěč (2014). *Vlevo hled', Nová pravice!* [on-line]. 3. prosince 2014 [vid. 4. září 2013]. Dostupné z: <http://deliandiver.org/2014/12/vlevo-hled-nova-pravice.html>.
- FAYE, Guillaume. (2016). *Proč bojujeme*. Praha: Délský potápěč. ISBN 978-80-906390-0-3.
- FREDA, G, Franco. (2014). *Rozmetání systému*. Praha: Délský potápěč. ISBN 978-80-260-6403-9

26 Taktika entrismu je popsána a vysvětlena v publikaci Co dělat? od Vladimíra Iljiče Uljanova, která částečně popisuje cílenou indoktrinaci do socialistických politických stran tehdejšího Ruska (Lenin 1951).

- Generace identity (2016a). *Estetická intervence - Praha 23. 11. 2016 Generace Identity*. [on-line] Youtube 24. 11. 2016 [vid. 22. 12. 2016]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AyD0LryNneE>.
- Generace identity (2016b). *Ani levice, ani pravice. Identita!* [on-line]. 5. 5. 2016 [vid. 30.8.2016]. Dostupné z <http://generace-identity.cz/ani-levice-ani-pravice-identita/#more-2593>.
- Generace identity (2013c). *Proti rasismu*. [on-line]. 2013 [vid. 7.9.2016]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/proti-rasismu>.
- Generace identity (2013d). *Ekonomika*. [on-line]. 2013 [vid. 4. září 2016]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/ekonomika/>.
- LENIN, Iljič, Vladimír (1951). *Co dělat? – Palčivé otázky našeho hnutí*. Praha: Svoboda.
- LOCCHI, Giorgio. (2007). *Podstata fašismu*. Praha: Dělský potápěč. ISBN 978-80-260-11101.
- PANKIN, Sergej. (2016). *Zákony geopolitiky: Rusko a Evropa se navzájem potřebují*. [on-line]. 21. května 2016 [vid. 12. září 2016]. Dostupné z: <http://deliandiver.org/2016/05/zakony-geopolitiky-rusko-a-evropa-se-navzajem-potrebuji.html#more-11091>.
- Revolta. (2014). *Přednáška*. [on-line]. 7. května 2016 [vid. 20. srpna 2016]. Dostupné z: <http://revolta114.blogspot.cz/2014/03/generace-identity-prednaska.html>.
- VENNER, Dominique. (2012). *Za pozitivní kritiku*. Praha: Dělský potápěč 2012. [vid. 3. září 2016]. Dostupné z: <http://pro-local.cz/wp-content/uploads/2014/06/critique.pdf>.
- WILLINGER, Markus. (2013). *Generation identity*. Londýn: Arktos Media. ISBN 978-1907166419.

Odborná literatura

- ALTER, Peter. (1992). Emancipace a útlak: Typologie nacionalismu. In: RUPNIK, Jacques, ed. *Svědectví: pro ty, kdo chtějí vědět víc*. Roč. XXV. Sv. 93, Nacionalismus: novodobá droga. Praha: Melantrich. ISBN 80-7023-142-4.
- ALTER, Peter. (1994). *Nationalism*. Second edition. Bristol: J W Arrowsmith Ltd. ISBN 0-340-60061-6.
- BAR-ON, Tamir. (2013) *Rethinking the French New Right: Alternatives to Modernity*. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-81.
- CENTO BULL, A. (2007). *Italian neofascism: the strategy of tension and the politics of nonreconciliation*. New York: Berghahn Books. ISBN 1845453352.
- CENTO, Bull, A (2009). *Neofascism*. In: Bosworth, R. J. B., ed. *The Oxford Handbook of Fascism*. Oxford, U. K.: Oxford University Press, s. 586-605. ISBN 978-0199594788.
- DISMAN, Miroslav. (2007). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1966-8.
- DLOUHÝ, Miloš. (2015). *Casa Pound Italia: Návrat a nástup historického fašismu*. Praha: Politologická revue. ISSN 1211-0353.
- FERRARESI, Franco (1984). *La destra radicale*. Milano: Feltrinelli. ISBN 8807110024.
- FREDRICKSON, George M. (2003). *Rasismus: stručná historie*. Praha: BB art. ISBN 80-7341-124-5.
- GADDI, Giuseppe. (1974). *Neofascismo in Europa*. Milano: La Pietra, str. 3-43. ISBN L2500.
- HEYWOOD, Andrew. (2008). *Politické ideologie*. Překlad Zdeněk Masopust. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-137-3.
- LEE, Martin, A. (2004). *Bestie se probouzí*. Praha: BB art. ISBN 80-7341-370-1.
- MILZA, Pierre. (2005). *Evropa v černých košilích*. Praha: Themis. ISBN 80-7312-044-5.

- MUDDE, Cas. (2011). *The new new radical right: spectre and reality*. 20. dubna 2011 [vid. 1. srpna 2016]. Dostupné z: <https://www.opendemocracy.net/cas-mudde/new-new-radical-right-spectre-and-reality>.
- MUDDE, Cas.(2000). *The ideology of the extreme right*, Manchester: Manchester University Press. ISBN 9780719064463.
- MUDDE, Cas. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. 978-0521616324.
- RATAJ, Jan. (2015). Ideologické znaky krajní pravice. 20. července 2015 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.janrataj.cz/modules.php?name=Downloads&d_op=getit&lid=29.
- SARTORI, Giovanni (2005). *Strany a stranické systémy*. Brno: CDK. ISBN 80-7325-062-4.

Orální a elektronické záznamy

- BERČÍK, Adam. (2016): Zaznamenaný hloubkový rozhovor. 16. duben 2016. Plzeň – klub Rebel.
- HAVLÍČEK, Ladislav. (2016): Zaznamenaný hloubkový rozhovor. 12. března 2016. Tábor – restaurace Národ.
- URBAN, M. (2016): Zaznamenaný hloubkový rozhovor. 16. duben 2016. Plzeň – klub Rebel.
- Zaznamenaný rozhovor vedený na centrále CasaPound Italia. (2014): Řím – Termini – 20. května 2014.
- Zaznamenaný rozhovor vedený s aktivistou z Roma Nord – Antonio, (2014): Řím -Ponte Milvio, 29. června 2014.
- Zaznamenaný rozhovor vedený s aktivistou z Roma Nord –Fabio. (2014). Řím – Ponte Milvio – 3. července. 2014.
- Zaznamenaný rozhovor vedený s aktivistou CasaPound Italia – Mauro.(2014): Piazza del Popolo. 1. května. 2014.
- Elektronický záznam se spolkem RAIDO. (2014). 10. září 2014.